

Argumentenkaart Benoemingswijze burgemeester

Variant A: Kroonbenoeming

Variant A: Kroonbenoeming
 Variant B: Raadsbenoeming
 Variant C: Gekozen burgemeester

Wat zijn voor Nederland argumenten voor en tegen lokaal bestuur met een door de Kroon benoemde burgemeester?

Voor

Tegen

Bestuur

Bestuur

Democratie

Democratie

Sociaal

Sociaal

Uitvoerbaarheid

Uitvoerbaarheid

De kwaliteit van bestuur neemt toe omdat een door de Kroon benoemde burgemeester onafhankelijk is

- Een burgemeester die onafhankelijk is heeft oog voor het algemeen belang en belangen van minderheden.
- De burgemeester kan bij uitstek integriteit van bestuur en de kwaliteit van het bestuurlijke proces bewaken.
- De burgemeester van buiten kijkt onbevooroordeeld en fris naar dossiers die al lang lopen in de gemeente.
- De burgemeester beslist vanuit neutraliteit over vergaande ingrepen voor openbare orde en veiligheid.
- De burgemeester kan krachtadig en zelfstandig optreden omdat hij niet politiek gebonden is.

Kroonbenoeming verzwakt de eenheid en continuïteit van het lokaal bestuur

- De burgemeester heeft tijd nodig zijn plek te vinden in een nieuw team waarmee hij nog geen band heeft.
- Een burgemeester van buiten kent de historie van de gemeenschap, de dossiers en de lokale opgaven niet.
- Herbenoeming van de burgemeester door de raad kan hem beperken in zijn onafhankelijkheid.

Kroonbenoeming versterkt de eenheid en de continuïteit van het lokale bestuur

- De burgemeester zorgt voor continuïteit na verkiezingen of bij coalitiewijzigingen.
- Benoemingen voor 6 jaar zorgen voor meer continuïteit van bestuur dan benoemingen voor 4 jaar of korter.
- Als onafhankelijk voorzitter kan de burgemeester eenheid bevorderen en conflicten beslechten.

Kroonbenoeming vermindert daadkracht in het lokaal bestuur

- De burgemeester kan als voorzitter van raad én college in spagaat komen wat zijn daadkracht belemmert.
- De burgemeester heeft vaak nog geen lokale contacten die hij kan gebruiken om zaken voor elkaar te krijgen.

De procedure zorgt ervoor dat competente en diverse kandidaten solliciteren en burgemeester worden

- Commissaris en de raad selecteren kandidaten zoals op (levens)ervaring, competenties, netwerk en kennis.
- Commissaris en raad kunnen de selectie van vrouwen of minderheidsgroepen bevorderen.
- Door het vertrouwelijke selectieproces durven ervaren kandidaten die al een baan hebben te solliciteren.
- Kroonbenoeming sluit het risico op niet-integere kandidaten uit door het vooraf doorlichten van sollicitanten.

Kroonbenoeming leidt niet tot selectie van de beste kandidaten en meer diversiteit in het bestuur

- Kroonbenoeming leidt vaak tot selectie van vooral blanke, oudere, mannelijke kandidaten.
- Een burgemeester van buiten weet weinig van lokale sociaal-economische vraagstukken en belangen.
- De vertrouwenscommissie bestaat uit amateurs zonder ervaring met een professionele selectieprocedure.

Kroonbenoeming is democratisch en draagt bij aan een stabiel en evenwichtig lokaal bestuur

- De door de bevolking gekozen raad heeft invloed op de profielschets en selectie van kandidaten.
- In de praktijk kiest de raad de burgemeester; de Kroon wekt nog nooit af van de aanbeveling van de raad.
- Het stelsel zorgt voor een balans van macht en tegenmacht bij burgemeester, college en raad.
- In de praktijk functioneert het stelsel naar behoren en inwoners zijn tevreden over hun burgemeester.

Kroonbenoeming is niet democratisch en tast de positie van de raad als hoogste bestuursorgaan aan

- Inwoners hebben niet voor de burgemeester gekozen; hierdoor ontbreekt het hem aan legitimiteit.
- De minister kan bij de uiteindelijke benoeming afwijken van de aanbeveling van de raad.
- Commissarissen vullen hun (informele) rol vaak verschillend in, met risico's op willekeur en frictie met de raad.

Inwoners voelen zich verbonden met en gelijk behandeld door een burgemeester die onafhankelijk is

- Voor een burgemeester zonder politieke belangen zijn alle mensen gelijk, niemand heeft een streepje voor.
- Een burgemeester zonder politiek profiel is voor alle inwoners even goed aan te spreken en te benaderen.
- De praktijk laat vaak zien dat inwoners een onbekende burgemeester later zien als hún burgervader.

Kroonbenoeming is intransparant en houdt een partijkartel in stand

- Het is onduidelijk hoe de selectie van de burgemeester tot stand komt.
- Kandidaten komen vaak uit landelijke partijkringen; dit wekt de indruk van vriendjespolitiek.
- Kroonbenoeming volgt een geheime procedure.

Inwoners hebben vertrouwen in een door de Kroon benoemde burgemeester

- Benoeming door de koning vergroot voor inwoners de uitstraling en het gezag van de burgemeester.
- Een via een grondige procedure benoemde onafhankelijke burgervader geeft inwoners vertrouwen.

Kroonbenoeming vergroot de afstand tussen inwoners en de lokale politiek

- Inwoners voelen zich minder politiek betrokken omdat ze geen invloed hebben op wie hun bestuur leidt.
- Voor inwoners is de benoeming ondoorzichtig, waardoor hun vertrouwen in de overheid daalt.

De huidige manier van benoemen voldoet, geeft bestuurlijke rust en heeft lage uitvoeringskosten

- Gemeenten hoeven hun organisatie niet aan te passen als het huidige stelsel intact blijft.
- De benoemingsprocedure is efficiënt, vergt geen extra verkiezing en heeft hierdoor lagere uitvoeringskosten.

Sommige inwoners voelen zich niet verbonden met, of vertegenwoordigd door de burgemeester

- Voor een burgemeester van buiten is het lastig om zich te verbinden met inwoners, want zij kennen hem niet.
- Sommige inwoners nemen een burgemeester van buiten niet serieus als boegbeeld.
- Inwoners voelen zich onvoldoende vertegenwoordigd door iemand 'van buiten' voor wie zij niet stemden.

De benoemingsprocedure is tijdrovend

- De procedure van het openstellen van de vacature tot benoemen duurt gemiddeld 6 tot 9 maanden.

Over deze kaart
 Deze kaart geeft een overzicht van wat voor Nederland de argumenten voor en tegen lokaal bestuur met een door de Kroon benoemde burgemeester zijn. We doelen hier zowel op de benoemingswijze, als op de consequenties van de benoemingswijze voor de inrichting van het lokaal bestuur.

De burgemeester is politiek verantwoordelijk voor openbare orde en veiligheid. De burgemeester is aangesteld voor zes jaar.

overzicht van de argumenten die een rol spelen bij het benoemen van de burgemeester. Vanwege de leesbaarheid verwijzen we naar de burgemeester met 'hij', 'hem' en 'burgervader', hoewel de burgemeester natuurlijk ook een 'zij' of 'burgermoeder' kan zijn.

Variant A is de huidige benoemingswijze waarbij de Kroon de burgemeester benoemt na aanbeveling van de raad. De raad stelt wethouders aan.

Variant A is één van drie varianten die we onderscheiden bij het nadenken over de benoeming. De andere varianten zijn een door de raad benoemde burgemeester en een door inwoners gekozen burgemeester. We hebben bewust drie scherpe varianten gekozen. Hiermee krijgen we een breed

Deze kaart is gemaakt op basis van literatuuronderzoek en denksessies met (oud)burgemeesters en andere deskundigen onder leiding van De ArgumentenFabriek. Wij danken allen voor hun denkwerk.

Informatiekaart Benoemingswijze burgemeester

Variant A: Kroonbenoeming

Variant A: Kroonbenoeming
Variant B: Raadsbenoeming
Variant C: Gekozen burgemeester

Wat zijn de kenmerken van variant A: een door de Kroon benoemde burgemeester?

Openstellen vacature

Hoe start een procedure om tot een burgemeester te komen?

De minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) stelt een vacature open.

Wie stelt het gewenste profiel van de burgemeester vast?

De raad op basis van advies van de vertrouwenscommissie, de Commissaris van de Koning (CvdK), wethouders, gemeentesecretaris, griffier en inwoners.

Wie kunnen zich kandidaat stellen voor de positie van burgemeester?

Nederlanders van 18 jaar en ouder die niet zijn uitgesloten van het kiesrecht.

Benoemen burgemeester

Wie besluit over de benoeming van de burgemeester?

De Kroon besluit over de benoeming.

Hoe wordt het besluit over de benoeming vastgelegd?

Per koninklijk besluit.

Wat is de duur van de benoeming?

De duur van de benoeming is 6 jaar.

Selecteren kandidaat

Wie is verantwoordelijk voor de eerste doorlichting van kandidaten op justitiële antecedenten?

De CvdK is verantwoordelijk voor de eerste doorlichting van kandidaten.

Is de totale lijst met kandidaten openbaar?

Nee, alleen de CvdK en de vertrouwenscommissie kunnen de lijst inzien.

Wie selecteert kandidaten op basis van sollicitatiebrieven en gesprekken?

De vertrouwenscommissie selecteert de kandidaten na voorselectie van de CvdK.

Voeren kandidaten een openbare campagne met een eigen programma?

Nee, kandidaten voeren geen openbare campagne met een eigen programma.

Wie selecteert de kandidaat of kandidaten en met welke procedure?

De Raad op advies van vertrouwenscommissie met meerderheid van stemmen.

Is de selectie bindend?

Nee, de minister van BZK kan bij zwaarwegende redenen afwijken van de voordracht van de raad.

Wie is verantwoordelijk voor de doorlichting van de voorkeurskandidaat?

De minister van BZK is verantwoordelijk; de AIVD voert de (fiscale) doorlichting uit.

Valt de gehele selectieprocedure onder de geheimhoudingsplicht?

Ja, alleen de eerste voorkeur van de raad wordt openbaar.

Inrichten bestuur

Wie kan een benoemde burgemeester ontslaan?

De Kroon kan de burgemeester ontslaan.

Welke rol heeft de burgemeester bij het raads- of coalitieakkoord?

De burgemeester speelt geen rol; de raad stelt het raads- of coalitieakkoord vast.

Welke rol speelt de burgemeester bij het kiezen van wethouders?

De burgemeester speelt geen rol.

Welke rol speelt de burgemeester bij het inrichten van de ambtelijke organisatie?

De burgemeester speelt geen rol.

Hoe verhouden de bevoegdheden van college en raad zich tot elkaar?

Het college neemt initiatief voor beleid.
De raad stelt kaders, zoals voor het budget, en controleert het college.
Het college bestuurt binnen de kaders van de raad.

Hoe verhouden de bevoegdheden van burgemeester en wethouder zich tot elkaar?

De burgemeester heeft wettelijke taken voor openbare orde en veiligheid.
De coalitie bepaalt hoe overige portefeuilles worden verdeeld over de wethouders en eventueel de burgemeester.

Wie is voorzitter van de raad?

De burgemeester is voorzitter van de raad.

Over deze kaart

Deze kaart geeft een overzicht van variant A van het benoemen van een burgemeester. Deze variant komt overeen met de huidige benoemingswijze van burgemeesters. Op de Argumentenkaart staan de argumenten voor en tegen variant A. Deze kaart is gemaakt op basis van literatuuronderzoek en denksessies met (oud)burgemeesters en andere deskundigen onder leiding van De Argumentenfabriek. Wij danken allen voor hun denkwerk.